

Kennis en inzicht vóór kilo's

Techniek

[Jan Holterman]

ABZ Diervoeding heeft de laatste jaren flink geïnvesteerd in de proeffabriek in Leusden. De meest recente aanschaf: een expander. “Die is er gekomen omdat ABZ de indruk heeft dat deze voorverdichter meer en meer wordt ingezet in de diervoederindustrie, ten koste van de BOA. Deze proeffabriek moet aanhaken bij de actualiteit”, aldus teamleider Jan Barten.

“Ik ben blij en trots dat ABZ deze fabriek omarmd heeft en er zo in geïnvesteerd heeft dat we de toekomst met vertrouwen tegemoet kunnen zien.”

Aan het woord is Jan Barten, teamleider in deze proefvoerbriek in Leusden. Hij werkt er al 37 jaar en is van alle ontwikkelingen in de fabriek op de hoogte. Zeker omdat ook zijn vader er gewerkt heeft.

De expander is van Kahl. Omwille van de beschikbare ruimte wordt deze rechtstreeks aangedreven.

>>>

>> Kennis en inzicht vóór kilo's

Met de deegmenger worden vloeistoffen op vaste stoffen gebracht.

De vloeistofmenger.

Kleine porties

Proefvoerders vormen de hoofdmoot bij ABZ Leusden. ABZ is klant en daarnaast wordt er voor meerdere collega-bedrijven geproduceerd. Vaak gaat het om speciaal voer, dat niet zomaar in een doorsnee fabriek kan worden gemaakt. De hoeveelheden variëren van slechts 20 tot 2000 kg. De huidige fabrieken zijn niet meer ingesteld op kleine porties. Ze zijn groot en het credo luidt: veel tonnen met weinig personeel.

Bij een proefvoerfabriek draait het om de grootst mogelijke zekerheid en traceerbaarheid. Alleen als alles secuur is geproduceerd, kan de opdrachtgever immers pas conclusies trekken.

Maatwerk

Met drie mensen en regelmatig een 'inlener' worden de veelal (tijdrovende) klussen gedaan. Het vraagt om teamwork en een technisch optimale fabriek met korte lijnen vanwege de versleping. Soms moet er een ontheffing worden geregeld om bepaalde grondstoffen te mogen verwerken. De recepten worden

vaak digitaal door ABZ Nijkerk aangeleverd en de verschijningsvorm kan meel, korrel, kruimel of geplet materiaal zijn.

De korrels worden geperst via een pers, in combinatie met een BOA en sinds kort ook met een expander. "De expansie"

Bij ABZ Leusden wordt vaak speciaal voer gemaakt, zoals muesli.

der is er gekomen omdat ABZ de indruk heeft dat deze voorverdichter meer en meer wordt ingezet in de diervoederindustrie, ten koste van de BOA. Deze proeffabriek moet aanhaken bij de actualiteit", legt Barten uit.

Boven de beide voorverdichters (expander en BOA 500) is een klepkast geplaatst, zodat er eenvoudig tussen expander en BOA kan worden gekozen. De expander is van Kahl en omwille van de beschikbare ruimte wordt deze rechtstreeks aangedreven. Het betreft een kleine expander, uitgelegd voor 7,5 ton per uur. Het vermogen is gelijk aan de BOA 500, namelijk 95 kW. Helaas komt de oude Heesen-pers niet verder dan 5 ton per uur, maar de kwaliteit gaat ver boven kwantiteit.

Aan het product kunnen diverse vloeistoffen worden toegevoegd. Ook hier komt het voor dat een vloeistof eerst moet worden opgemengd met een andere vloeistof voor het in- of opgebracht wordt. Het eindproduct kan naar wens in zakgoed, big bags of bulk afgeleverd worden. De slogan is hier dan ook: 'Leusden levert maatwerk!'

Vorige eeuw

De fabriek in Leusden stamt uit de jaren 20 van de vorige eeuw. De voorgevel is oud en ook in de fabriek zie je veel elementen uit de vorige eeuw. Maar waar het echt om draait, is keurig op orde. De stortput staat daar waar in het grijze verleden het spoor lag. Grondstoffen en kolen kwamen toentertijd veelal per spoor naar Leusden. De grondstoffen worden veelal via de stortput ingenomen, maar er worden ook producten vanwege hun natuurlijke eigenaardigheden in een grondstoffsilo geblazen. Iedere fabriek doseert, maalt en mengt, maar in deze proefvoerbakfabriek krijgen met name doseren en mengen een extra dimensie. De oude, vroeger zo alom bekende Molenschot mobiele bakweger doet nog volop dienst. Ongeveer iedere fabrikant werkte indertijd met zo'n weger: weger onder de grondstoffsilo duwen, schuif opentrekken en in de buurt van het gevraagde gewicht de stroom knijpen en langzaam afvullen. Weger boven een stortkoker rijden en openen tot de charge compleet was.

Vandaag de dag werkt het allemaal groter en geautomatiseerd, maar in de basis is het gelijk.

In Leusden heeft men vaak met erg kleine percentages te maken en daarom is er een voorziening om die minieme hoeveelheden in een drager op te mengen tot een voldoende groot halffabriacaat. Hetzelfde geldt voor vloeistoffen, desgewenst inclusief enzymen. Leusden werkt met twee Nauta-mengers van 1 ton en één van 300 kg. Barten en zijn mannen gebruiken zelfs deegmengers voor deze fase van de productie. De fabriek heeft weliswaar oude doseer- en weegapparatuur, maar ze werken prima en overal zitten moderne initiators die feilloos de open- en dichtsignaleringen aangeven. Alles is mogelijk. De gedoseerde charges gaan naar de malerij en dan vaak naar de perserij, maar dat is geen must. Er staat een Forberg-coater voor het eventueel aanbrengen van vloeistoffen op de producten. Onder de gereedproductsilos staan voorzieningen

In de fabriek zijn veel elementen uit de vorige eeuw aanwezig, waaronder deze vitrine van Cebeco met grondstoffenmonsters van net na de Tweede Wereldoorlog.

voor het vullen in big bags, zakgoed en bulk. De transportafstanden zijn telkens minimaal, zodat de versleping beperkt is. Het meeste voer gaat in zakken naar de klant. Ook dit past bij Leusden: klein maar fijn. ■

Korte geschiedenis fabriek Leusden

- Handelsvereniging/Coöperatie Leusden van 1929 tot 1979.
- Coöperatie Eemstroom ontstaat in 1979 uit fusie met Hooglanderveen. De Schothorst is dan al jaren afnemer van proefvoerders. In 1974 is er een update op elektrisch terrein, en komen er 14 silo's met bakweger. Dan komt er ook een Wijnveen-hamermolen en lintmenger. Men blijft enkelvoudig malen.
- In 1988 wordt er een voorziening gemaakt om basisvoer te maken om deze later op te mengen in diverse batches waarbij de basis homogeen is en alleen de toevoeging het verschil maakt.
- Arkervaart in Nijkerk haalt Leusden binnen in 1993, maar het blijft produceren in de marge tot door meerdere fusies ABZ ontstaat.
- In 2000 zegt ABZ met Leusden volledig verder te willen. Jan Barten produceerde in de magerste tijden slechts 700 ton proefvoer per jaar. In z'n eentje.
- 2000: ABZ gaat investeren door er onder meer 24 silo's bij te bouwen (+bakweger). Tevens wordt een Forberg-coater geplaatst.
- 2008 komt er een BOA.
- 2012 vindt een grote renovatie plaats wat betreft besturing en automatisering.
- In 2015 is er een update van de maalmenglijn, hierbij worden de bijstortlocaties uitgebreid tot zeven, waarbij tevens de bijgestorte hoeveelheden automatisch worden geregistreerd.
- 2017: de expander van Kahl komt in bedrijf.
- In 2018 zijn er plannen om een bulkstation te bouwen. Dan is de productielocatie van ontvangst grondstoffen tot het afleveren van gereed product weer helemaal bij de tijd. Indien nodig zijn er omwille van Atex of veiligheid al aanvullende zaken toegevoegd: scheefloopbeveiliging, temperatuurmeting op lagers, enz.